

Lausunto Suomen ennallistamissuunnitelman luonnoksesta

Maakuntahallitus 24.08.2026

297/07.00.04.00.00/2026

Tiivistelmä

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ovat pyytäneet Uudenmaan liitolta lausuntoa kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnoksesta 27.8.2026 mennessä. Lausuntopyyntö asetettuine kysymyksineen on saapunut Uudenmaan liittoon 2.7.2026.

Uudenmaan liitto pitää ennallistamisasetuksen tavoitteita kannatettavina, mutta korostaa, että kansallisen suunnitelman on oltava toteuttamiskelpoinen, mahdollistettava kasvavien kaupunkiseutujen kestävä kehittäminen sekä sen on perustuttava laajaan alueelliseen yhteistyöhön. Onnistunut toimeenpano edellyttää selkeitä kannustimia, riittäviä resursseja etenkin kunnille sekä sidosryhmien tosiasiallisia osallistumismahdollisuuksia hallinnollisen taakan ja toiminnan hidasteiden välttämiseksi.

Jotta pitkän lausunnon ja yksityiskohtaisiin kysymyksiin annettujen vastauksen pääsisältö hahmottuu, on lausunnon alkuun määritelty kymmenen tärkeintä nostoa. Lausuntoehdotus on toimitettu aikataulusyistä kuntiin lausuntovalmistelun tueksi heti esityslistan julkaisun myötä.

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Asian tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luonnon ennallistamisesta (EU) 2024/1991 astui voimaan 18.8.2024. EU:n ennallistamisasetus toimeenpanee EU:n biodiversiteettistrategiaa ja pyrkii osaltaan pysäyttämään luontokadon etenemisen. Koska kyseessä on EU-asetus, se on suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenmaissa, eli sitä ei tarvitse saattaa Suomessa voimaan erillisellä kansallisella lailla.

Kansallinen ennallistamissuunnitelma on tiekartta EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpanoon, jonka jäsenmaat laativat samalla määrittäen tarvittavat ennallistamistoimenpiteet. Ympäristöministeriö toimittaa suunnitelman ensimmäisen luonnosversion EU:n komissiolle syyskuun 1. päivään mennessä. Suunnitelma on strateginen ja vaiheittain tarkentuva kokonaisuus, jossa jäsenvaltioille jää liikkumavaraa valita kustannustehokkaimmat ja kansallisiin olosuhteisiin soveltuvat ratkaisut.

Uudenmaan liitto on aiemmin ottanut kantaa ennallistamisasetuksen valmisteluun 24.1.2023 sekä kansallisen ennallistamissuunnitelman valmisteluun 6.2.2025, 5.6.2025 ja 28.11.2025.

Ehdotus lausunnoksi

Yleiset kommentit ennallistamissuunnitelmaluonnoksesta

Uudenmaan liitto kiittää ympäristöministeriötä sekä maa- ja metsätalousministeriötä lausuntopyynnöstä. Tavoite luonnon tilan parantamisesta on tärkeä ja sitä myös Uudenmaan liitto haluaa toiminnallaan edistää.

Kymmenen keskeistä nostoa

1. Ennallistamisasetuksen tavoitteet ovat kannatettavia. Asetuksella voi olla sekä merkittäviä vaikutuksia yksittäisiin kuntiin että laajempia seudullisia vaikutuksia. Luonnoksessa on tunnistettu yhteiskunnallisissa vaikutuksissa merkittäviä ja laaja-alaisia yhteiskunnallisia hyötyjä useista eri näkökulmista. Uudenmaan liitto painottaa, että kansallisen suunnitelman tulee olla toteuttamiskelpoinen, sopia yhteen muun lainsäädännön kanssa ja mahdollistaa kasvavien kaupunkiseutujen kestävä kehittäminen. Esimerkiksi latvuspeitteisyyden tyydyttävien tasojen tulee olla sellaiset, etteivät ne kasvavilla kaupunkiseuduilla johda yhdyskuntarakenteen hajautumiseen.
2. Kuntien ja asian osallistavan valmistelun aikataulun kannalta lausuntokierros alkoi aivan liian myöhään ja sijoittui keskelle kesälomakautta. Valmistelussa olisi tullut turvata sidosryhmien tosiasialliset osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Lausuntomenettelyissä tulisi noudattaa säädösvalmistelun kuulemisoppaan mukaista hyvää lainvalmistelutapaa ja varata lausuntojen antamiseen riittävä aika ottaen huomioon lomakaudet. Aineistossa on useita merkittäviä epäselvyyksiä, joita eritellään lausunnossa aiheotsikoiden alle. Merkittäviä puutteita:
 - 1) kaupunkiekosysteemirajausten liite, johon viitataan aineistossa. Liitettä ei ole lausuntomateriaalissa mukana.
 - 2) Hallituksen esitys ennallistamisasetuksen mukaisen heikentämättömyysveloitteen ja sen joustavan soveltamisen toimeenpanosta on tulossa vasta syksyllä 2026.
3. Yleisesti tärkeä linjaus on se, että luonnon tilaa parantavien toimenpiteiden määrää on kasvatettava myös suojelualueiden ulkopuolella. Luonnoksessa todetaan, että "valitaan käytössä olevista ja uusista toimista kustannustehokkaimmat keinot" ja "kustannustehokkuutta julkisen rahoituksen käytössä" painotetaan. On syytä selvittää, onko ensisijainen tavoite luonnon monimuotoisuus, kun muihinkin tavoitteisiin luonnoksessa viitataan, avaamatta mihin tavoitteisiin kustannustehokkuutta peilataan. Jos haetaan pienimmin kustannuksin suurinta ekologista hyötyä, niin tutkimukset osoittavat, että vapaaehtoinen, väljästi kohdennettu toiminta julkisista varoista maksaen ei ole tähän kustannustehokkain tapa.
4. Luonnoksessa todetaan, että toimet on perustettava vapaaehtoisuuteen ja maanomistajien yhteistyöhön. Yhtenä syynä mainitaan se, että nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista pakkolunastuksia ennallistamistoimien toteuttamiseksi. Uudenmaan liitto korostaa luonnoksen kohtaa: "Paikallisten osallistuminen on keskeistä toimien hyväksyttävyydelle, ja ennallistaminen tulisi toteuttaa kokonaisvaltaisesti ja alueellisesti organisoiden." Kuntien osalta on tärkeää, että valmistelussa ovat mukana myös maakuntien liitot tuomassa laajemman alueen näkökulmia ja ympäristön olosuhteita esiin. Etenkin pääkaupungin tapauksessa Uudellamaalla toiminnallinen kaupunkiseutu on suurempi kuin esimerkiksi MAL-yhteistyössä mukana oleva alue. Luonnon tilaa parantavat toimet ovat mahdollisuus erityisesti kasvavien kaupunkien vaikutuspiirissä olevan maaseudun taloudelliseen ja toiminnalliseen uudistumiseen.

5. Suunnitelmassa tunnistetaan tarve uusille rahoituskeinoille ja kannustimille. Tämä on erityisen tärkeää kuntien nykyisessä taloustilanteessa. Kunnille on tärkeää saada matalan kynnyksen rahoitusta toimintakäytäntöjen muutosvaiheessa.
Kaupunkiympäristöjä koskevien toimien kustannusten käsittely on kesken, aiheeseen on luonnoksessa kirjattu 0 euroa. Tässä kokonaisuudessa on kasvavien kaupunkien kannalta kiireellinen tarve ohjeille, käytännön toteutuskeinoille ja muutosvaiheen resursoinnille, sillä kaupunkisuunnittelussa katsotaan pitkälle eteenpäin ja tulevien vuosikymmenten ratkaisuja suunnitellaan nyt. Rahoituspohjaa on ajateltu laajentaa muun muassa EU-rahoituksella, mutta sen saamisen epävarmuutta on syytä avata.
6. Luonnoksessa todetaan, että ennallistamissuunnitelman toimeenpano voi joissakin tapauksissa lisätä myös kuntien viranomaisten työmäärää ja kustannuksia. Luonnoksessa ei ole riittävästi avattu, miten uudet toimet ja tavoitteet vaikuttavat eri toimialoilla kunnissa - minkälaisia uusia velvoitteita syntyy ja kenelle. Erityisesti Uudenmaan liitto nostaa puutteena vaikutusten arvioinnin alueidenkäytön suunnitteluun ja luvitukseen, esimerkiksi onko prosessien kestoihin tulossa pidennyksiä. Tämän arviointi on oleellista, koska kuntien käsittelyjen aikataulut ovat muutenkin riskissä venyä resurssien vähäisyyden vuoksi. Resursseja voi olla kunnissa vaikea lisätä myös siksi, että erityistä asiantuntemusta vaativien aiheiden osajia ei ole nopeasti lisää saatavilla. On oleellista tunnistaa, miten lähtötilannetta ja kehitystä seurataan, millä kaikilla eri instrumenteilla tavoiteltavat muutokset on mahdollista toteuttaa ja kuka mistäkin vastaa.
7. Lausuntoaineistosta puuttuu SOVA-arvion tiivistelmä, ja ympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointi. Useissa kohdissa toimenpiteiden toteuttamista tulee painottaa niin, että ne samalla vahvistavat ekologisia verkostoja ja tuottavat useita hyötyjä samalla alueella. Tämä on erityisen tärkeää nopeasti kasvavalla Uudellamaalla, jossa ekologiset yhteydet ovat laajalti heikentyneet ja eri alueidenkäyttömuodot käyvät kilpailua rajallisesta pinta-alasta.
8. Taloudellisista vaikutuksista on arviointia, jossa todetaan mm. viranomaisvaikutukset: lisää yhteistyötä YM ja MMM hallinnonaloilla. Uudenmaan liitto näkee valtionhallinnon riittävien resurssien turvaamisen pitkäjänteisesti keskeisenä sekä oikeusturvan että kustannustehokkuuden (eniten ekologista hyötyä pienimmillä panoksilla) kannalta. Eri tahoja koskevat velvoitteet tulee suunnitella niin, että suunnitelman toteuttamiseen on realistiset edellytykset.
9. Ilman eri lakien ja velvoitteiden muodostaman kokonaisuuden toimivuuden varmistamista ja riittäviä kannusteita, korvauksia ja joustoja ennallistaminen voi aiheuttaa taloudellisia menetyksiä tai epävarmuutta maanomistajille ja elinkeinoille, estää kestävän kaupunkikehittämisen sekä heikentää luonnon tilan parantamisen hyväksyttävyyttä. Hyväksyttävyyttä tukee maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuva lähestymistapa sekä alueellisen yhteistyön ja viestinnän onnistuminen. Lisäksi hallinnollinen kuormitus ja vaikutusten epätasainen alueellinen kohdentuminen voivat hidastaa toimeenpanoa. Uudenmaan liitto katsoo maakuntien liittojen roolin olevan keskeinen: 1) ylikunnallisten tietojen tuottamisessa ja kuntien asiantuntemuksen kokoamisessa

sekä tukemisessa; 2) vaikutusten alueellisten erityispiirteiden ja seudullisten potentiaalien ja reunaehtojen tunnistamisessa; 3) alueellisessa yhteistyössä ja viestinnässä.

10. Luonnoksesta ei ole muutoksenhakuoikeutta, mutta lopullisesta suunnitelmasta on (LSL 134 § mukainen). Uudenmaan liitto korostaa, että komission palautteen kanssa, ennen suunnitelman seuraavaa vaihetta, on tärkeä varmistaa osallisuuden toteutuminen, sekä sisältöjen laadun että muutoksenhaun mahdollisuuksien kannalta. Sidosryhmien tosiasialliset osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet tulee turvata. Tämä tulee ottaa huomioon seuraavan vaiheen aikataulua määriteltäessä.

Muita yleisiä kommentteja

- Lainsäädäntöä koskevana huomiona Uudenmaan liitto toteaa lisäksi seuraavaa. Yleisenä pyrkimyksenä luonnoksessa esitetään, että "toimet ovat oikeudenmukaisia ja niiden vaikutukset on arvioitu". Oikeudenmukaisuudessa on otettava huomioon ylisukupolviset vaikutukset eli pitkän aikavälin vaikutukset.
- Luontotyyppien osalta tarvitaan kokonaisvaltaista lainsäädännön arviointia, jossa otetaan luonnonsuojelulain mukaisen suojelun lisäksi tarkasteluun muut lait, joilla turvataan luontoarvoja esim. metsälaki ja parhaillaan uudistettava alueidenkäyttölaki. Alueidenkäyttölain lakiesityksessä suojelualuevaraukset ovat kaikilla kaavatasoilla voimassa vain neljä vuotta, mikä on tähän tarkoitukseen liian lyhyt aika (26 §, 37 §, 58 §). Luonnoksessa on todettu selvitys ekologisen kompensaation velvoittavuuden lisäämiseksi lakiin. Tämän edistäminen on tärkeää, koska kuten Tapio Oy:n selvityksessä on laskettu, se laajentaisi markkinaa ja toimenpiteiden vaikuttavuutta mahdollisesti suurestikin.
- Vesilaki tulee uudistaa mm. ojitussäännösten osalta, erityisesti uudisojitusten kieltäminen direktiiviluontotyypeillä ja laajemmin turvemaidella. Turvemaiden kunnostusojitusten ja maanmuokkausten luvanvaraisuus on kannatettavaa. Ojitusyhteisöjen toimivuudesta tulee huolehtia ja ojien perkauksiin tarvitaan tarkempi luvitus. Ennallistamista on hyvä kohdentaa epäonnistuneiden suometsäojitusten alueille. Rantojen suojavyöhykkeiden leveyden ja puuvartisen kasvillisuuden lisääminen on tarpeen ja tukee myös ekologista kytkeytyvyyttä.
- Metsälakiin liittyvien ohjauskeinojen avulla tavoitellaan luonnoksen mukaan jatkuvia, pitkäaikaisia ja kestäviä vaikutuksia. Uudenmaan liitto pitää tärkeänä metsälain päivittämistä niin, että ekologinen ja ilmastollinen kestävyys tulisivat paremmin huomioiduksi. Esimerkiksi metsien päätehakkuun ikä- ja läpimittarajojen palauttaminen käyttöön auttaisi molempia kestävyystavoitteita. Luonnon monimuotoisuutta lisääville rakennepiirteille (esim. lahopuu ja lehtipuusto) on syytä asettaa tiedeperusteiset määrälliset tavoitteet. Lain päivittämisen lisäksi kannattaa kehittää taloudellisia ohjauskeinoja luontoarvojen ja hiilensidonnan lisäämiseen lain vähimmäisvaatimuksia enemmän. Metsäsektoria tulee ohjata uudistumaan niin, että arvonalisää voidaan ylläpitää samalla hakkuumääriä kohtuullistaen.

- Uudenmaan liitto pitää hyvänä metsityksen mahdollisuuksien selvittämistä ottaen huomioon monimuotoisuus- ja maisemanäkökohdat, ja sen harkittua kohdentamista kytkeytyvyyttä parantaville alueille. Mahdollisuuksia suojavyöhykkeiden metsittämiseen tulisi avata lisää, koska kyseessä voisivat olla esimerkiksi rantojen tai ympäristöhäiriöitä/riskiä aiheuttavan toiminnan suojavyöhykkeet.

Kommentit suunnitelman eri lukuihin

Uudenmaan liitto ottaa kantaa niihin aihealueisiin, jotka ovat merkittäviä suhteessa Uudenmaan ominais- ja erityispiirteisiin ja keskeisiin maakunnallisiin tavoitteisiin. Lausunto vastaa rakennetta, joka on Lausuntopalvelussa.

Kaupunkiekosysteemialueiden rajauksiin liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

- Luonnoksessa todetaan, että kaupunkivihreän ja latvuspeiton tasot mitataan joka 6. vuosi 2031 alkaen, kunnes tyydyttävät tasot on saavutettu. Epäselväksi jää, jatkuuko seuranta myös niillä alueille, joilla tavoitetasot täyttyvät.
- Kaupunkiekosysteemialueiden rajaukset puuttuvat aineistosta, mikä on merkittävä puute ja vaikeuttaa lausunnon antamista.
- Prosessimielessä on hyvin erikoista, että ensin määritellään alueet, joihin tullaan kohdistamaan toimenpiteitä ja velvoitteita, ja vasta sen jälkeen määritellään, mitä ne velvoitteet ovat.
- Toisaalta on hyvä, että kunnat voivat joustavasti itse osallistua aluettaan koskeviin määrittelyihin. Toisaalta, koska sääntely eri kuntia koskien tulee olemaan samaa, tuntuu erikoiselta, että aluerajausten logiikassa voi olla merkittävääkin vaihtelua.
- Toimenpiteiden ja seurannan kohdentaminen tietyille, rajatuille alueille ei saa rajausten ulkopuolisilla alueille johtaa luonnon kannalta haitalliseen kehitykseen. Kasvavilla kaupunkiseuduilla yhdyskuntarakenteen kestävä kehittäminen rakennetta tehostamalla tulee edelleen olla mahdollista, joskus myös viherpinta-alan tai latvuspeiton kustannuksella. Yhdyskuntarakenteen hallitsematon leviäminen rajausten ulkopuolelle, luonnonalueille kaupunkien lievealueilla on ympäristön kannalta merkittävästi haitallisempaa.

Metsäindikaattoreiden valintaan liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

- Uudenmaan liitto huomauttaa, että merkittäviä metsiin liittyviä asioita ei ole sisällytetty lausuntoaineistoon. Saatteessa on todettu, että metsäisten luontotyyppien tulkinta ja rajaukset määrittyvät valmisteluvaiheessa muodostettavien linjausten pohjalta ennen ennallistamissuunnitelmaluonnoksen toimittamista komissiolle. Samoin metsiä koskevia pinta-alatietoja ei ilmoiteta tässä luonnosversiossa, koska metsäluontotyyppien osalta Suomelle tärkeiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää neuvotteluja komission kanssa mm. kansallisten joustojen käytöstä, pinta-aloista ja tulkinnoista sekä vapaaehtoisien suojelun rahoituksesta.

Kommentit toimenpideluonnoksista

Kommentit erityisesti luontotyyppi ja lajitavoitteita (artikla 4) sekä jokien vapauttamista (artikla 9) tukeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

- METSOlla suojellaan boreaalisia luonnonmetsiä niiden pinta-alan palauttamiseksi ja heikentämättömyyden turvaamiseksi (kriteerit täyttävät kohteet). Samoin lehtojen osalta METSO-suojelun tarve on merkittävä. Aineistossa ei kuitenkaan kerrota, mihin kriteereihin suluissa viitataan.
- Valtioneuvoston 20.3.2025 tekemän periaatepäätöksen mukainen vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelu toteutetaan yksityismailla METSO-ohjelman puitteissa. Tämä palvelee boreaalisten luonnonmetsien heikentämättömyyttä siltä osin kuin suojelu on lisäistä. Periaatepäätöksen mukainen suojelu voi tuottaa myös pieniä pinta-aloja palautuvaa boreaalista luonnonmetsää. Epäselväksi kuitenkin jää, miten tavoitteet saavutetaan.

Kommentit erityisesti meri- ja vesiekosysteemien (artikla 5) ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

- Uudenmaan alueella on iso merkitys Itämeren ja vesistöjen ravinnekuormituksen vähentämisellä, vaikka myös muita toimia näihin luontotyyppeihin tarvitaan. Muista keinoista vesistöjen suojavaöhykkeiden laajentaminen ja kasvillisuuspeitteen lisääminen niille tarjoaisi myös ekologisen verkoston heikkojen yhteyksien parantamiseen mahdollisuuksia.

Kommentit kaupunkiekosysteemialueiden kaupunkivihreää ja latvuspeittoa lisääviin toimenpiteisiin (artikla 8) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

- Artiklan 8 osalta tavoite – riittävä kaupunkivihreys – on tarpeellinen, sillä viherympäristö tukee niin viihtyisyyttä, virkistystä, kaupunkiluonnon monimuotoisuutta kuin ilmastonmuutokseen sopeutumista. Suomessa kaupunkivihreän määrä on kuitenkin jo lähtökohtaisesti korkea, ja kehittämispotentiaalia olisikin erityisesti viherympäristön laadussa, monimuotoisuudessa ja kytkeytyneisyydessä. Näihin tulisi erityisesti panostaa artiklan kansallisessa toimeenpanossa. Tavoitetasot tulee asettaa niin, että kaupunkiseutujen kehittäminen kokonaiskestävästi on jatkossakin mahdollista.
- Suomen lähtökohdat poikkeavat monista muista Euroopan maista, minkä vuoksi kaupunkivihreän kehittämisessä tarvitaan kansallisiin ja paikallisiin olosuhteisiin soveltuvia ratkaisuja. Yksinkertaiset pinta-ala- tai prosenttitavoitteet eivät sellaisenaan ole tarkoituksenmukainen tapa edistää tavoitteita. Kansallisessa suunnitelmassa tulisi tunnistaa erilaisten kaupunkiympäristöjen lähtökohdat ja viherympäristön kehittämispotentiaali sekä mahdollistaa tilanteeseen parhaiten soveltuvien toimenpiteiden valinta. Toimeenpanossa tulee ottaa huomioon kaupunkien erilaiset lähtökohdat, yhdyskuntarakenteen kokonaiskestävä kehittäminen, viherympäristön laatu ja ekologinen kytkeytyneisyys.
- Toimenpiteitä suunniteltaessa tulee selkeästi hahmottaa erilaiset tilanteet, lähtökohdat ja mittakaavat. Lähtötilanteen mittaroinnin, suunnittelun, toteutusinstrumenttien ja seurannan kannalta on aivan eri asia, puhutaanko kaupunginosatasoisista uudisalueista vai olemassa olevan kaupunkiympäristön katupuista tai yksityisistä pihoista – eri mittakaavat, eri toimialat, eri hallintamuodot, eri toteutus- ja seurantakeinot, jne. Suunnitelman tulee olla niin joustava, että se on toteuttamiskelpoinen kaikissa erilaisissa tilanteissa eri puolilla Suomea.
- Kasvavilla kaupunkiseuduilla pelkkä suora viherpinta-alan tai latvuspeiton määrän mittaaminen ei ole mielekästä. Jos tavoitteena

on sekä mahdollistaa kaupunkien kestävä kasvu jatkossakin että varmistaa rakennetun ympäristön riittävä vihreys, mittarointi pitäisi jollain tavoin suhteuttaa rakennetun ympäristön tai asukkaiden määrään tai alueen tyyppiin. Monilla kaupungeilla onkin jo käytössään erilaisia välineitä varmistamaan erityisesti uudisalueiden riittävä vihreys.

- Suunnitelman toimeenpano ei saa kasvavissa kaupungeissa estää olevan yhdyskuntarakenteen tehostamista ja johtaa ympäristön kannalta haitalliseen yhdyskuntarakenteen hajautumiseen seudulla. Kestävän kaupunkikehittämisen tulee olla jatkossakin mahdollista, vaikka se joskus tarkoittaisi myös viherpinta-alan tai latvuspeiton vähenemistä. Uusien tai uudistettavien alueiden suunnittelussa kaupunkiluonto ja vihreä infrastruktuuri voidaan nivoa osaksi suunnittelua jo varhaisessa vaiheessa, jolloin tuloksena on artiklan tavoitteiden mukaisesti vihreä kaupunkiympäristö, vaikka absoluuttisesti mitattuna viherpinta-ala vähenisikin.
- On tärkeää, että kaupunkialueita koskevissa toimenpiteissä huomioidaan viherympäristön kytkeytyneisyys ja ekologiset yhteydet. Tämä tukee myös maakunnallisten ekologisten verkostojen toimivuutta. On hyvä, että kunnat voivat valita kannaltaan vaikuttavimmat toimenpiteet artikla 8 toteuttamiseen.
- Kaupunkiekosysteemialueet rajattiin lähtökohtaisesti kuntien ehdotusten mukaisesti. Kuitenkaan alueita rajattaessa ei ollut tiedossa, minkälaista sääntelyä alueisiin tulee kohdistumaan. Ohjeistusta saadaan komissiolta vasta vuonna 2028. Tämä on haaste alueidenkäytön suunnittelulle, joka katsoo pitkälle eteenpäin. Kunnissa laaditaan tulevien vuosien ja vuosikymmenten suunnitelmia parasta aikaa. Tässä on selkeä ongelma asetuksen aikataulun kanssa. Kansallisessa toimeenpanossa tulee huolehtia siitä, että velvoitteiden vaikutukset ovat riittävästi ennakoitavissa ja että kunnilla on mahdollisuus sovittaa ne yhteen pitkäjänteisen alueidenkäytön suunnittelun kanssa.
- Tarvitaan selkeää määrittelyä ja ohjeistusta siitä, miten velvoitteita mitaroidaan ja miten otetaan huomioon viherympäristön dynaamisuus, esimerkiksi puiden hidas kasvu: Jos esimerkiksi katupuu uusitaan, kestää useita vuosikymmeniä, ennen kuin uuden taimen latvus vastaa aiemman, täysikasvuisen puun latvusta. Viherympäristön kehittämisen lähtökohtana ei aina voi olla olemassa olevan kasvillisuuden säilyttäminen – joskus myös uusimalla voidaan päästä pitkällä tähtäimellä sekä ekologisesti, ilmastollisesti että kaupunkikuvallisesti parempaan lopputulokseen. Myös tämä näkökulma olisi tärkeä huomioida suunnitelmassa ja toimeenpanossa.
- Valtion ja kaupunkien kaupunkikehittämisen sopimusvälineitä koskevassa kohdassa on mainittu mm. MAL-sopimukset. Ekologisten yhteyksien kannalta valtion rooli liikenneväylien aiheuttamien katkosten lieventämisessä tulee tunnistaa myös MAL-seutujen ulkopuolella.

Kommentit erityisesti pölyttäjäkantojen ja maatalousekosysteemien ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin (artiklat 10 ja 11) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

- Lisätään maatalousalueiden pysyvästi viljelemättömien reuna-alueiden pinta-alaa, vähintään 2,2 % käytössä olevasta maatalousmaasta, kohdennetaan vaikuttavuuden mukaan. Tämä on tärkeää kytkeytyvyydelle etenkin vesistöjen varsilla.

Kommentit erityisesti metsäekosysteemien ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin (artikla 12) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

- Luonnoksessa tunnistetaan, että T&K tarpeita on paljon, mm. luonnonhaittamaksu, talousmetsien luonnonhoidon verokannuste. Tämän yhteydessä olisi hyvä eritellä, mikä on aikaisempaan verrattuna uutta ja mihin resursseja tarvitaan lisää.

Kommentit tietopuutteiden ja seurantavelvoitteiden täyttämiseksi ehdotettuihin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

- Suunnitelmaluonnoksesta ei selviä kuinka puiden latvuspeitteen muodostumisen hitaus otetaan huomioon. Myöskään kaupunkivihreän ja latvuspeiton seurannan toteutusta ei ole avattu.

Kommentit suunnitelman kustannuksiin ja rahoituspohjaa koskeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 5)

- Kuntien käytäntöjen muuttaminen vaatii resursseja. Tämä haaste korostuu pienemmissä kunnissa. Resursseja on syytä varata maakuntien liittoihin, joilla on jo ylikunnallisten asioiden asiantuntemusta ja osaamista tiedon tuottamiseen ja viestintään, ja jotka voivat kohdentaa tuen sitä tarvitseviin kuntiin.
- Kaupunkivihreän ja metsäluonnon indikaattoriarvot puuttuvat. Artiklojen 8, 11 ja 12 indikaattorien tavoitetasot asetetaan vasta vuonna 2031. Kaavoituksen tulisi kuitenkin reagoida tavoitteisiin jo ennen sitä.
- On hyvä, että on tunnistettu tarve systemaattiselle kokonaissuunnitelmalle rahoituksen kasvattamiseksi ja rahoituspohjan laajentamiseksi. Keinoissa on tärkeää ja ensisijaista olla mukana luonnon monimuotoisuudelle haitallisten tukien karsiminen ja ekologisen kompensaation valtavirtaistaminen.
- EU-rahoituksessa korostetaan yhteishyötyjä, joka voikin monissa tapauksissa olla toimivaa. Kuitenkin jos rahoitusta kohdennetaan erityisesti toimenpiteisiin ja hankkeisiin, jotka vain osaltaan edistävät ennallistamisasetuksen toimeenpanoa, miten käy ekologisen vaikuttavuuden? Hidastaako valittu linja tavoitteiden saavuttamista liikaa?
- Tunnistetaan merkittävimmät luonnon monimuotoisuudelle haitalliset tuet 2027 mennessä. Kokonaisvaikutusten perusteella arvioidaan kukin tuki tai tukikokonaisuus, onko tarvetta uudelleen kohdentaa tai poistaa kustannustehokkaasti 2030 mennessä. Uudenmaan liitto muistuttaa, että Syke on selvittänyt haitallisia tukia vuonna 2023 ja YM luonnon monimuotoisuuden osalta 2015. Valmiudet ripeämmälle aloittamiselle ovat olemassa.
- Maankäytön muutosten hinnoittelu on kannatettava ohjauskeino yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen ja metsäkadon välttämiseen. Mekanismin tulee kuitenkin olla ennakoitava ja hallinnollisesti keveä ja siitä saatavat tulot tulisi ohjata tukemaan paikallista ja alueellista ennallistamistyötä. Mekanismin jatkovalmistelussa on tehtävä kattavat alueelliset vaikutusarvioinnit, josta selviää miten hinnoittelu vaikuttaisi erityyppisillä alueilla hankkeiden toteuttamiseen ja maankäyttöön.
- YVA-lain päivitys: osana YVA-menettelyssä selvitettäviä ympäristövaikutusten lievennyskeinoja selvitetään mahdollisuus ekologiseen kompensaatioon. On hyvä, että vaikutusten kompensoinnin kustannukset kohdistuvat hankkeelle.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon,
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä:

maakuntajohtaja Tuija Telén

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Mari Siivola

Asiantuntijat Silja Aalto, Mariikka Manninen

Täytäntöönpano:

Päätösote: ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö